

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Pe un an 40 coroane. — Pe șase luni 20 coroane. — Pe trei luni 10 coroane.
Ziarul apare Marțea, Joi și Sâmbăta

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor, după învoială

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Nr. 2157/1919. Pres.

Cătră

Onorații Domni deputați ai Sinodului arhiepiscopalian

Având în vedere dispozițiile cuprinse în §§. 80 și 90 din Statutul organic, convocăm și prin aceasta declarăm de convocat Sinodul arhiepiscopalian la sesiune ordinară pe *Duminica Tomii*, adică 14/27 Aprilie a. c., la orele 9 a. m., când se va începe serviciul divin în biserica catedrală, iar după terminarea serviciului divin se va face deschiderea Sinodului în localul designat spre acest scop.

Sibiu, din ședința plenară a Consistorului arhiepiscopalian, ținută la 27 Martie (9 Aprilie) 1919.

Dr. Eusebiu R. Roșca m. p.,
vicar arhiepiscopesc.

Dr. Octavian Costea m. p.,
secretar consistorial.

Ordin de mobilizare

În baza Ordinului de Mobilizare Nr. 771/1919 Pres. se cheamă la arme toți tinerii născuți în anii 1893, 1892 și 1891 cu excepția maghiarilor.

Presentarea se va face ca și până acum, și anume la:

Cercul de recrutare Sibiu

- 15 April: Oraș și plasa Sibiu, orașul Ocna (Vizakna).
- 16 April: plasa Cisnădie (Nagydisznod), Seliște.
- 17 April: plasa Nocrich (Ujegyház), oraș și plasa Mediaș (Medgyes).
- 18 April: plasa Agnita (Szentágota), oraș și plasa Sebeșul săsesc (Szászsebes).
- 19 April: plasa Mercurea (Szerdahely).

Cercul de recrutare Brașov

- 15 April, Comitatele Treiscaune (Háromszék) și Odorhei (Udvarhely) orașul Brașov.
- 16 April, plasa Șapte sate (Hétfalu), Berza de jos (Alvidék).
- 17 April, plasa Cohalm (Köhalom), plasa și oraș Sighișoara (Segesvár), Berza de sus (Felvidék).
- 18 April, oraș și plasa Făgăraș, plasa Arpașul de jos (Alsóárpás).
- 19 April, plasa Cincul mare (Nagysink), Șercaia (Sárkány), Bran (Törösvár).

Cercul de recrutare Târgu-Mureș

- 15 April, orașul Târgu-Mureș (Marosvásárhely), orașul Reghinul-Săsesc (Szászrégen).
- 16 April, plasa Reghinul de sus (Régenfelső), plasa Reghinul de jos (Régenialsó), plasa Murășul de sus (Marosi felső), plasa Murășul de jos (Marosi alsó).

- 17 April, plasa Sereda (Nyárádszereda), plasa Ludoș (Marosludas) plasa Iernot (Radnót).
- 18 April, oraș și plasa St. Martin (Dicsőszentmárton), Ibașfalău (Erzsébetváros), plasa Hosusău (Hosszuaszó).
- 19 April, comitatul Ciuc (Csik).

Cercul de recrutare Bistrița

- 15 April, orașul Bistrița, plasa Iad, Beclean (Betlen).
- 16 April, plasa Beșineu (Besenyő), Năsăud (Naszód).
- 17 April, plasa Rodna veche (Óradna), Teaca (Teke).
- 18 April, plasa Sărmașul mare (Nagysármás).
- 19 April, plasa Ormenișul de câmpie (Mezőörményes) și Cheuchiș (Kékes).

Cercul de recrutare Cluj

- 15 April, orașul Cluj și plasa Cojocna (Kolozs).
- 16 April, oraș și plasa Turda (Torda), plasa Gilău (Gyalu), Hida (Hidalmás).
- 17 April, plasa Vințul de sus (Felvincz), plasa Huedin (Bánffyuhnyad).
- 18 April, plasa Trăscău (Torockó), Mociu (Mócs), Iara de jos (Alsójára).
- 19 April, plasa Câmpeni (Topánfalva), Na-deșul unguresc (Nádasmenti).

Cercul de recrutare Alba Iulia

- 15 April, plasa Roșia-Montană (Verespatak), oraș și plasa Alba-Iulia.
- 16 April, plasa Blaj (Balázsfalva), Teiuș (Tövis).
- 17 April, plasa Brad, Baia de Criș (Körösbánya), Ighiu (Magyarigen), Geoagiul de jos (Algyógy).
- 18 April, oraș și plasa Aiud (Nagyenyed), plasa Abrud (Abrudbánya).
- 19 April, oraș și plasa Sângătin (Kisenyedi) Uioara (Marosujvár), Vințul de jos (Alvincz).

Cercul de recrutare Orăștie

- 15 April, oraș și plasa Orăștie.
- 16 April, oraș și plasa Deva.
- 17 April, oraș și plasa Hunedoara (Vajdahunyad).
- 18 April, plasa Pui, orașul și plasa Hațeg.
- 19 April, plasa Ilia (Marosillye), Petroșeni (Petrozsény).

Cercul de recrutare Dej

- 15 April, orașele și plasele Gherla și Dej.
- 16 April, plasa Gârbaș (Csákgörbő).
- 17 April, plasa Lăpușul unguresc (Magyarlapos), Mănăstire (Monostor), Ilanda mare (Nagyilonda).
- 18 April, plasa Cehul-Silvanic (Szilágycseh), Șomcuta mare (Nagysomkut).
- 19 April, plasa și oraș Zălau (Zilah), Jibău (Zsibó), Baia mare (Nagybánya).

Referitor la scutiri de mobilizare, îmbrăcăminte, alimente etc. rămân în vigoare dispozițiunile ordinului Nr. 771/1919 Pres.

ss Iuliu Maniu

Președintele Consiliului Dirigent.

Școala civilă și personalul ei

În congresul profesorilor ținut la Sibiu s'a hotărât, ca școala civilă să fie prefăcută în gimnaziu. Motivarea acestei hotărâri n'am citit-o, dar prin cele ce urmează voi cerca să dovedesc, că înlocuirea ei prin altă școală ar fi, cred, o greșală.

Între școala primară, care o cercetează toți copiii și care dă *minimul* de cunoștințe și între școala secundară (liceu, școli reale) care dă *maximul* de cunoștințe, rămâne un mare gol, care în toate țările îl umplu anumite școli, cu menirea de-a face legătura dintre școala primară și cea secundară.

La noi, dincoace de Carpați, acest rol îl avea școala numită *civilă*. Un scriitor străin, bun cunoscător al acestor școli, spune următoarele despre rostul lor:

Neamul are o *clasă mare*, ale cărei trebuințe sufletești școala primară nici pe departe nu le poate împlini, căci învățământul care se dă în școala secundară este prea mult; dar clasa aceea are puțină și voința a-și învăța copilul mai mult decât săracul, și mai puțin decât cel din clasa intelectuală, dorind a ajunge la rezultat în timp mai scurt, decât ceice se pregătesc pentru carierele științifice, pentru cari școala primară este prea puțin, școala secundară prea mult.*

Școala civilă împiedică afluența prea mare la școlile secundare. Ea este mijloc minunat de intelectualizare a satelor, a păturii țărănești. O dovadă este școala civilă de fete și băieți din Săcele, care în cele 2 decenii de existență a schimbat cu totul pe locuitorii ciangăi, ridicându-i din întunec și mizerie la o treaptă de bunăstare, care dacă nu-i de invidiat, merită totuși atențiunea tuturor oamenilor înțelecători.

Aceste școli, resirate mai ales în comunele mari, devin puternice focare de naționalizare ale aceluși ținut.

*

Ca aceste școli să-și poată împlini rostul în organismul învățământului, trebuie să aibă un personal bine pregătit și conștii de însemnata chemare ce îi este încredințată: a lumina și a întări conștiința națională. Până acum, la unguri, acest personal se recruta dintre învățătorii cu diplomă cu nota eminent sau distins, cari făceau în *școala normală superioară* un curs de 3 ani. Școlile normale superioare în timpul din urmă erau admirabil organizate, fiind conduse de bărbați de școală, cari trăiau pentru știință.

* Vezi Enciclopedia învățământului primar de Körsi și Szabó, vol. III, de unde culeg datele din acest

Studiile erau împărțite în 2 grupe:

1. Filologie și Istorie,
2. Matematici și Științe naturale.

La grupa întâia se predă:

Pedagogia (teorie și practică) . . .	15 ore
Limba maternă și literatura . . .	15 "
Limba germană și literatura . . .	12 "
Ist. universală și Ist. patriei . . .	13 "
Geografia	10 "
Cunoștințe de drept	2 "
Istoria artelor frumoase	4 "

La grupa a doua:

Pedagogia	15 ore
Ist. literaturii	5 "
Matematica (algebră) geometria, aritmetica politică și comercială, contabilitate	28 "
Ist. naturală (botanică, zoologie, mineralogie, geologie)	20 "
Chimie	7 "
Fizică	12 "
Economia (la fete)	3 "
Desen	2 "

Studii secundare: muzica 20, gimnastica 7 ore pe săptămână.

Fiind această programă prea încărcată, s'a hotărât ca studiile din aceste 2 grupe să formeze 3 grupe și anume: Din grupa 1. s'a scos *Geografia*, iar din 2. *Chimia* și științele naturale, afară de fizică, care a rămas numai studiu ajutător. În grupa 1. *Geografia* politică a rămas ca studiu ajutător. În grupa Matematici din *Chimia* se luă numai partea teoretică.

Științele naturale, împreună cu Chimia, Geografia formă grupa a 3-a.

Luând în considerare că *școala normală superioară* avea oameni maturi, cari voiau să se specializeze, cadrele și mijloacele ei din an în an se lărgeau și se măreau tot mai tare.

Pentru perfecționarea ascultătorilor serveau laboratoarele, bibliotecile de specialitate, seminariile și orele de conversație pentru limba franceză, engleză și italiană.

La fiecare semestru se țineau colocvii și rezultatul examenului era trecut în index. După terminarea celor 3 cursuri, dădea fiecare ascultător examenul de capacitate din: Filozofie, Științele pedagogice și din obiectele ce și le lua ca specialitate.

Inițierea unei astfel de școli normale superioare și la noi este o necesitate imperativă. Cei trecuți prin astfel de școli ar putea ocupa nu numai catedre la școlile civile, dar după o practică de câțiva ani ar fi cei mai buni revizori școlari; iar cei cari s'ar distinge prin activitate științifică, ar fi cei mai chemați să instruiască pe viitorii dascăli ai neamului ca profesori de școli normale. *Const. Iencica.*

Intrunirea dela București

— Femeile române împotriva crimelor ungurești —

Luni după amiază, în ziua *Bunevestiri*, la ora 5:30, s'au adunat femeile române din România Mare în sala Teatrului Național din București, pentru a se rosti în contra teroarei deslănțuite de unguri asupra poporului românesc de dincolo de linia demarcațională.

Iau parte, la această manifestare înălțătoare, numeroase personalități marcante din capitală, miniștri, ofițeri superiori și inferiori, preoți, profesori, doamne din elită, reprezentante ale tuturor claselor noastre sociale, alături de femeile ardeleni.

Dna Catina Bârseanu prezidează adunarea. Un cor, compus din băieți și fete, întonează imnul *Deșteaptă-te române*, ascultat în picioare de întreg publicul.

Dna prezidentă Bârseanu începe seria cuvântărilor, mărturisindu-și înduioșarea și emoțiunea adâncă față de primirea făcută femeilor ardeleni din partea capitalei. Spune, că scopul venirii lor este a protesta împotriva cruzimilor ungurești și a cere sprijin dela aliați, ca să înceteze crimele.

Se dă cuvântul dnei *Tina Pop* care în cuvinte nemăestrite înșiră fapte concrete săvârșite de barbarii noștri foști stăpâni.

Au mai vorbit: dna *Maria Baiulescu* dela Brașov, dna *Davidescu* fiica regretatului publicist Iacob Murășan dela Gazeta Transilvaniei, și dl *Simeon Mândrescu* din partea universității din București.

După vorbirile acestea, dna *Alexandrina Cantacuzino* a citit moțiunea următoare primită cu îndelungate aplauze:

«Noi femeile române din întreaga Românie Mare, întrunite în capitală, cu inimile îndurerate arătam indignarea noastră pentru nelegiuirile fără seamăn, făptuite de armatele maghiare pe pământul Ardealului stropit de sângele moșilor și strămoșilor noștri. Într'un singur gând, strâns unite în jurul Marelui Rege Ferdinand, al iubitei Regine Maria și al vitezei noastre oștiri, sântem gata pentru ultima jertfă întru apărarea celor sfinte nouă».

Vorbește acum dna *Sabina Cantacuzino* și spune că este firesc, ca în clipe de restrînsite femeile aceleiași țări să alerge la surorile lor de peste munți, ca să le ceară sprijin și mângăiere. Chemarea ce li se adresează, va găsi pretutindeni răsunetul călduros și sincer. După aceasta citește telegrama către Maiestatea Sa Regina Maria a României, către suverana «în inima căreia răsună orce simțire a neamului nostru». Maiestatea Sa Regina este rugată să ridice glasul Ei pentru tălmăcirea suferințelor unui popor deja prea încercat și jertfit.

Corul întonează cântece naționale, după care grandioasa adunare ia sfârșit, lăsând în inimile participanților sentimentul că nădejtile noastre îndreptățite se vor realiza deplin.

Prințul moștenitor român în Ardeal

Drumul de triumf. — Primiriile. — Plecarea.

După raportul ziarului *Patria*, publicăm despre calea triumfală în Ardeal a principelui nostru *Carol* următoarele amănunte:

Pe tot drumul dela Sibiu la Alba-Iulia, A. Sale Regale i s'au făcut ovațiuni entusiaste. Poporul a ieșit întru întâmpinarea lui în frunte cu preoții și învățătorii.

La *Orlat*, *Răhau*, *Miercurea* poporul adunat sub poartă de triumf a așteptat sosirea prințului. La *Sebeș* primirea a luat proporții grandioase. S'au adunat cam 10,000 oameni, cari s'au postat de-alungul drumului. În Piața mare primarul orașului, dl *Tătar*, a rostit câteva cuvinte de bineventare. Dșoara *Elekes* a prezentat A. Sale un foarte frumos buchet de flori. Profund mișcat a răspuns A. S. R. Principele *Carol* mulțumind pentru omagii.

În *Lăncrăm*, *Oarda*, la *Podul Murășului*, deasemenea aștepta mulțimea sosirea moștenitorului de tron. La *Podul Murășului* prim-pretorul din *Vințul-de-jos* a salutată pe A. Sa Regală.

În *Alba-Iulia* a sosit la ora 10:30 a. m. În piața mare istorică aștepta mulțimea imensă în frunte cu prefectul județului Dr. Pop, subprefectul Dr. Ciura, primarul orașului Dr. Velican, protopopii *Teculescu* și *Urzică*, Dr. *Fodor* și *Patîția*.

Dr. *Velican*, primarul orașului, a rostit o vorbire de bineventare, salutând sosirea A. Sale Regale, arată că dela anul 1599 acum e cea dintâia oară, că un Domn român intrând în cetatea istorică, care a văzut desfășurându-se atâtea lupte ale neamului nostru, întru chipează realizarea visului nostru național. Orașul istoric, *Alba-Iulia*, aduce omagii M. Sale Regelui *Ferdinand* și *Augustei Familiei Regale*, sfârșește cu urale la adresa membrilor Familiei Regale și a României Mari. Mulțimea aclamă frenetic.

Prințul *Carol* spune că a venit adânc emoționat în acest oraș de trei ori sfințit. Întâia-oară prin cucerirea lui de către Viteazul Voivod, a apoi prin suferințele eroilor, cari și-au jertfit aici viața, și a treia-oară prin declarațiunea de alipire a poporului românesc din Transilvania, Ungaria și Bănat.

«Am venit să văd noua armată română care se formează, și faptul acesta este chezeșia cea mai sigură că Unirea proclamată va deveni veșnică». Cuvintele A. S. R. au fost acoperite de însuflețite ovațiuni.

După primire A. S. R. a vizitat cetatea, și pe câmpul de exerciții a inspectat trupele nou formate.

A urmat defilarea întregului Regiment 91 din *Alba-Iulia*, după care Prințul *Carol* a ținut ostașilor o scurtă cuvântare, invocând în amintirea celor prezenți luptele din trecutul regimentului 50, și îndemnându-i să fie vrednici urmași ai înaintașilor viteji.

La 1 oră Regimentul 91 a dat o masă festivă în onoarea A. Sale. Comandantul regimentului, Colonelul *Grienberger*, a ținut o caldă cuvântare omagială.

A. S. R. a răspuns, accentuând, că se simte fericit, că i s'a dat prilej a veni în vechea cetate a lui *Mihai Viteazul*, pentru a vizita Reg. 91 de infanterie:

«Pot să spun, că atât ofițerii, cât și trupele, ce le-am văzut m'au mulțumit pe deplin, că acest Regiment, care s'a format din județele, de unde s'a recrutat vechiul regiment 50, este vrednic urmaș al înaintașului său glorios».

A mai vorbit pâr. *Teculescu* în numele românilor din oraș.

A. S. R. a vizitat bisericile române din oraș. Credincioșii l-au primit cu ovațiuni puternice.

La orele 3:30 p. m. A. S. R. împreună cu întreaga suită Sa a părăsit orașul.

Pe tot drumul, unde trecea, satele au ieșit să aducă omagii A. Sale Regale.

În *Sântimbru*, *Mihail*, *Cristei*, *Crăciunel*, Prințul a fost salutată de întreaga populație, care se simțea nespuns de fericită putând să-l vadă.

La orele 4:30 principele moștenitor a intrat în *Blaj* între uralele nesfârșite ale publicului adunat.

În numele *Blajului* îl salută vicarul Dr. *Vasile Suciu*.

A. S. R. răspunde zicând, că știe să prețuiască însemnătatea acestui focar al conștiinței și culturii naționale; a venit să se închine în fața locurilor istorice, unde s'a lucrat cu atâta stăruință pentru deșteptarea noastră națională.

Cuvintele A. Sale au fost acoperite cu viroforose aclamări. A urmat apoi revista companiei de cercetași, a jandarmeriei și a voluntarilor din *Italia*.

La intrarea în catedrala *Blajului* a așteptat clerul îmbrăcat în odăjdii în frunte cu episcopul Dr. *Radu*. După serbarea din biserică, principele a vizitat așezămintele culturale: internatul, liceul, seminarul și școala de fete.

Seara la ora 8 s'a dat o masă în onoarea A. S. R., iar în dimineața următoare, Vineri, la ora 8 și jumătate A. S. R. împreună cu suita Sa a plecat spre *Orăștie*.

Toate satele pe unde a trecut, l-au întâmpinat cu mare entuziasm.

La *Vințul de jos*, s'a oprit automobilul principelui sub poarta de triumf, unde a fost salutată de preotul satului și credincioșii săi.

În *Orăștie* a sosit la ora 10¹/₂. Un banderiu de călăreți l-a condus în oraș. Prefectul județului, dl *Vasînca*, îl bineventează în numele ținutului. Primarul *Orăștiei*, dl *Boca*, în piața orașului, sub poarta de triumf, îi prezintă pâne și sare, dșoarele îi ofer flori, un cor întonează imnul regal. Pe platoul din marginea orașului se face revista trupelor regimentului dela *Orăștie*. Prințul a vorbit soldaților și i-a îndemnat să păstreze virtuțile moștenite din bătrâni.

La ora 1 s'a dat un banchet din partea corpului ofițeresc.

Înainte de banchet au defilat în fața principelui școalele din *Orăștie* și din împrejurime.

Plecarea din acest oraș s'a făcut la ora 2¹/₂. Din cauza unui defect de automobil, sosirea la *Săliște* s'a putut face numai la ora 6, așa încât vizitarea comunei *Rășinar*, și a mormântului de acolo al marelui mitropolit *Andrei*, nu era cu putință de-a se realiza în conformitate cu planul stabilit.

Primirea săliștenilor a fost dintre cele mai călduroase. A vorbit primarul comunei, precum și părintele protopop *Ion Lupaș*, care a expus în câteva cuvinte însemnătatea culturală din trecut a *Săliștei* curat românești și curat ortodoxe. Principele a răspuns mișcat, că nu putea să treacă pe lângă vestita comună, fără s'o vadă ca pe una unde se păstrează cu sfințenie obiceiurile din vechime. A vizitat apoi biserica și școala.

În Sibiu a sosit în aceeași seară, la ora 7, și a asistat la festivalul întocmit în Teatrul comunal din partea Reuniunii noastre de muzică. Cu acest prilej publicul a adus earăși mari ovațiuni principelui și casei domnitoare.

Sâmbătă A. S. R. a plecat la Brașov.

Invățământul național în România Mare

De Virgil I. Bărbat.

O greșală de care să ne ferim. Într-una din ședințele comisiei pentru unificarea învățământului din toate provinciile românești, și după ce li s'a spus că s'a hotărât înființarea a 700 de grădini de copii în Ardeal, față de vre-o 300 în țară, miniștrii acestui din urmă ținut, și în special d. Goldiș, au crezut nemerit să aducă aminte, că în adunarea constitutivă dela Alba-Iulia, ei au făgăduit naționalităților din Transilvania, că le vor respecta dreptul de a avea o învățatură națională. Apoi d. Goldiș a adăugat: «limba română nu trebuie să fie impusă în școlile de naționalitate străină. Așa ca fiecare popor să rămână a se instrui în limba sa națională. Aceasta pentru ca nimeni să nu poată spune, că din asupriți, românii s'au transformat în asupritori».

Sânt vorbele ministrului ardelean născute dintr'un sentimentalism umanitarist, nelalocul lui în viața de realități a unui stat, sau reprezentând ele o politică națională, mai îngăduitoare numai, dar mai sănătoasă decât cea preconizată în regat? Sigur este dela început, în orice caz, că sistemul pe care-l respinge d. Goldiș n'a dat roade bune în nici o țară și că dacă noi nu am avea alte motive de a-l înlătura, ar ajunge și acela, că nu mai trebuie să imităm o greșală, care n'a provocat decât ură și revoltă, în Transilvania de până ieri în primul rând. Dar mai sânt și alte motive în favoarea unei mai mari îngăduiri față de cultura altor popoare. Chiar d. Goldiș ne spune că: numai cu modul acesta vom câștiga simpatia popoarelor neromâne, care vor învăța cu siguranță limba română, fără să le fie impusă.

Un exemplu din America. Toleranța însă, ca mijloc de apropiere între neamuri și culturi diferite, este ceva negativ, și americanii au găsit ceva mai bun.

În toamna anului 1912, pe când vizitam la New-York biblioteca filială dela numărul 72, A. avenue, am dat peste o colecție bogată de cărți pentru copii, scrise în limba cehă, unele din acestea fiind foarte artistice tipărite și costând dela 100 la 200 de lei; tot acolo am făcut cunoștința d-rei Oktavec, care într-una din sălile așezământului tocmai povestește la vre-o 20—30 copii mici basme, iarăș în limba cehă. Cerând explicații directoarei, Miss Griffin, aceasta mi-a spus, că în mahalaua din prejur locuiesc mulți cehi și că lucruri analoage se fac pentru toate naționalitățile, în diferite colțuri din New-York, sau de aiurea, prin care locuiesc. Iar motivul, nici de cum sentimental, îl dau, în rezumat, în cele ce urmează, așa precum mi-a fost comunicat.

Noi am constatat, zicea Miss Griffin, că generațiile cele tinere, copiii imigranților, învățând englezește și aproape numai englezește, ajung de nu se mai pot înțelege cu părinții lor, care fiind prea bătrâni, nu învăța de loc, sau prea puțin numai, această limbă. Diferența de limbă este în genere însoțită de aceea a obiceiurilor și cum în majoritate cazurilor apoi copiii ajung, grație școlii, să câștige cu mult mai mult decât părinții lor, ei încep să-i desprețuiască pe aceștia din urmă, să le fie chiar rușine de ei și ca urmare și de cultura lor de origină. Americanii au găsit însă că faptul acesta pervertește sufletul, că scoboară nivelul moral al viitorilor noștri concetățeni și au căutat un leac contra acestui rău.

Raționamentul la care am ajuns a fost următorul: Noi, cei de origină engleză, am fi răușit noi, în America, să fim ceea ce sântem, dacă n'am fi avut posibilitatea să ne hrănim în timpul copilăriei noastre naționale cu bucuriile culturale ale țării de unde pleasem? Desigur că nu! Dacă este așa însă, cum au să dea ceilalți imigranți, francezii, rușii, cehii, etc... tot bunul pe care l-au ascuns în ei, dacă nu-i vom ajuta să mențină neîntrerupt contactul cu civilizația lor de acasă?

Plecând dela aceste considerații, am început activitatea din care ați văzut aici o mică parte numai. Rezultatul imediat al acestui procedeu este că legăturile dintre generațiile cele tinere și cele vechi se întăresc, iar ca o urmare imediată — *morallitatea generală crește*. — Dar aceasta nu este totul. Noi am mai observat, că însăși cultura americană se altoiește mai ușor în această atmosferă de simpatie. Sufletele noilor imigranți sânt mai deschise felului nostru de a vedea lucrurile spirituale, după ce au căpătat o primă inițiație culturală prin contactul cu vechile lor civilizații. Superioritatea noastră numerică și tenacitatea noastră sânt o garanție că experiența aceasta nu va însemna înlăturarea culturii engleze. Și afară de aceasta, noi nu facem decât să ajutăm procesul general al istoriei, care totdeauna a amestecat neamurile ce au trăit împreună. În loc să lăsăm însă acest proces la voia întâmplării, noi căutăm pe cât cu putință să forțăm popoarele din America să cunoască și iubească părțile bune ale civilizațiilor lor respective, așa încât fie care din ele să aducă drept contribuție în amalgamul cel nou tot ceea ce ele aveau mai de seamă acasă, la ele.

Ungurii au fost preveniți. Acum câțiva ani Apponyi își începuse propaganda națională în America, unde spunea că Austro-Ungaria nu va cădea; cea din urmă, Ungaria, va susține monarhia. Un păstor american, K. D. Miller, care trăise în Ungaria, îi răspunse însă, printr'o scrisoare publicată în «The Outlook» din August 1913 și din care extragem următoarele: «Eu n'am să fac imprudența și profetesc căderea sau trănicia imperiului Austro-Ungar; ceea ce se poate susține însă cu siguranță, este că dacă el dăinuiește, aceasta nu este meritul Ungariei». ...«Ungaria caută să facă ceea ce noi facem de mult în America, anume, să asimileze pe toți străinii din interiorul ei. Există o deosebire însă între procesul de asimilație din Ungaria și cel din America: asimilația în Ungaria este forțată; asimilația în America este și așa trebuie să rămână în totdeauna, un proces natural, datorit numai valorii intrinsece a vieții noastre culturale și comerciale. Ungaria nu va putea fi maghiarizată atâta vreme cât viața culturală și comercială a ungarilor nu va atinge o astfel de înălțime, încât naționalitățile celelalte să simtă că de fapt este spre binele lor să se maghiarizeze; până acuma însă cultura ungurească este departe de un astfel de ideal. Guvernul unguresc ar putea să întrebuințeze mai cu folos energia lui, punând-o într-o măsură oarecare și în serviciul vieții lui naționale propriu zise, în loc să o piardă în încercarea lui de a impune limba maghiară slovacilor, croaților și românilor».

Dar ungurii nu au făcut așa și ei au căzut, iar împreună cu ei, să sperăm și felul lor de a înțelege înălțarea națională. Ruina lor este prea recentă, de altfel ca să uităm cauzele care au provocat-o și să ne repezim, atunci când este vorba, d. ex., de instrucția națională înspre copiii celorlalte națiuni, lăsând într-o delăsare condamnată pe ai noștri. Rațiunile de stat ungurești nu trebuie să devină motivul conducător al unui neam, care vrea cu adevărat să trăiască și care-și dă seama că prima lui datorie este să se întărească pe el, iar nu să provoace ura altora căutând să-i slăbească în mod artificial. (România.)

Știrile zilei

Telegramă din Chișinăul Basarabiei. Consiliul Dirigent a primit dela ministrul Dr. Ciugureanu telegrama următoare:

Cu ocazia zilei de 27 Martie (9 April) 1919, împlinirea unui an dela alipirea Basarabiei la Patria mamă, poporul basarabean trimite fraților din Ardeal urarea de pașnică desvoltare pentru consolidarea și înălțarea neamului nostru dela Nistru până la Tisa.

Ocrotirea orfanilor din război. Duminecă în 13 April, la ora 11½ a. m., s'a ținut în sala festivă a Asociației, în Sibiu, adunarea de constituire a Secțiunii Societății pentru ocrotirea orfanilor din război, pentru Transilvania, Bănat, și celelalte ținuturi românești de dincoace de de munți. O delegație de dame, conduse de

dna Alexandrina Gr. Cantacuzino, prezidenta secțiunii București a Societății, a participat la această adunare, despre care vom raporta în numărul proxim.

Calendarul. Din Iași se anunță: I. P. S. Sa, Mitropolitul Pimen al Moldovei, în calitate de prezident al Sfântului Sinod a comunicat mitropoliilor din România Mare, că în urma înțelegerii cu guvernul român, calendarul nou se aplică numai în afaceri civile, ear în cele bisericești se păstrează vechiul calendar, până se va rosti Sfântul Sinod în înțelegere cu celelalte biserici ortodoxe.

Teatrul național în Ardeal. În Brașov, ca și în Sibiu, se fac pregătiri pentru primirea artiștilor dela Teatrul național din București. Șasezeci de persoane sosesc în prima zi de Paști la Brașov. Intre aceste persoane se găsesc și dnii: Nottara, Petrescu, Demetriad, Zaharie Bărsan; dnele: Demetriad și Bărsan și dsoara Ignatescu. Turneul în Ardeal se face sub auspiciile Consiliului dirigent. Sosirea trupei teatrale este așteptată pretutindeni cu mare dor.

Contribuiri. Pentru ridicarea unui monument eroilor căzuți la Orlat au contribuit: De mai înainte Cor. 2897.40. Dela prelegerea dnei Sanda Dr. Mateiu, cu ocazia congresului preoțesc, Cor. 1000. P. S. Sa Episcopul Miron Cristea Cor. 100. Dl Dr. Ilie Beu, fost medic în Orlat, Cor. 50. Dna Valeria Beu Cor. 50. Dna Octavia Colbasi Cor. 50 Dl Dr. Octavian Beu Cor. 50. Elevii Seminarului «Andreian», colectă de dna E. Prunaș Cor. 167. Din comuna Boița colectă de dnele: A. Druhora preoteasă, M. Bratilesco, E. Dragomir, A. Branea, Cor. 510. Dela Reuniunea femeilor din Mercurea Cor. 100. Din Cristian, colectă de dna preoteasă Zorita Moldovan, dela femeile române Cor. 300. Total Cor. 5274.40. Casiera Reuniunii.

Mulțumită. Credincioșii Dumitru Mihai, birtaș și Ioan Trif, cantor bis., ambii din Agârbici (Târnava-mare), încredințați de sinodul parohial ort. rom. să meargă la București pentru a cumpăra și aduce un clopot pe seama bisericii noastre (fostul stat maghiar ne rechiziționase ambele clopote dela biserică) — au colectat pentru scopul acesta și în București și au încasat suma de 945 lei dela următorii binevoitori:

Dl ministru at domeniilor Al. Constantinescu, 100 lei. Aron Rotar, 20 lei. Ionița Ioan Trif 20 lei. N. Mircea, 20 lei. Antonie Mihaiu 100 lei. Sofia Bacilă, 100 familia P. Constantinescu, 50 lei. Vili Gonasek. 50 lei. Ioniță Boerescu, 20 lei. Maria Voileanu, 10 lei. N. Maxim 5 lei. Rafila Cloțan, 25 lei. Ioan Boar, 50 lei. Cornel Angelescu, 20 lei. Nicolae Vișan, 50 lei. Nicolae Mărginean, 50 lei. Frații Mircea 60 lei. Nicolae Cloțan, 40 lei. Tudor Radulescu, 20 lei. Ernesto Fronda, 20 lei. Teodosiu Ioanițu fii 20 lei. Vasile Balacriu 10 lei. Nicolae Stegariu, 5 lei. Frosina Vasiu, 10 lei. Andrei Găbuz, 50 lei. Nicolae Trif, 20 lei. Suma 945 lei.

Pentru binevoitorii daruri le exprim în numele sinodului parohial cele mai frumoase mulțămite. Agârbici, 8 April 1919. Toma Stancu, paroh ort. român.

Restrângerea tăierii de vite. Ordonanță, apărută în Gazeta Oficială, oprește cu ziua de 10 April tăierea animalelor înșirate mai jos:

1. Vacile de prăsilă și de lapte;
2. Junicile (vitelele) de orce rasă și etate;
3. Tauri apti de prăsilă,
4. Mielele și iedele de orce rasă și etate;
5. Berbecii apti de prăsilă,
6. Scaoalele de prăsilă mai tinere de 4 ani;
7. Purcelele de orce rasă și etate;
8. Vierii apti de prăsilă.

Se pedepesc cu amendă până le 5000 (cinci mii) coroane cei ce contravin acestei ordonanțe.

Teatre în Sibiu

Cinematograful Orașului. Piața Hermanin. Directoară: D-na M. Scholtess. Miercuri și Joi: *Onoarea*, dramă cu Mia May. Începutul la ora: 7 și 9 seara.

Cinematograful Apollo. Strada Schevis. Directoară: Dna Emil Toth.

Marți și Miercuri: *Aventurile Paulinei*, partea III, dramă în 5 acte. Începutul la ora: 7 și 9 seara.

Surori de ocrotire

S'a publicat concurs pentru cursurile soroilor de ocrotire, în Sibiu, Cluj și Târgul-Murășului. E poate util și chiar necesar, a întregi conținutul scurt a concursului cu următoarele lucruri:

Cursul prin va dura 5 luni. Programul de studiu e următorul: Noțiuni sociale igienice ca introducerea, noțiuni elementare asupra anatomiei, fiziologiei și patologiei omenirii, primut ajutor igienic, morburile infecțioase și combaterea lor. Gravitatea, nașterea, îngrijirea noului născut, a copiilor mici, a orfanilor, a copiilor părăsiți. Creșterea poporului la igienă corespunzătoare. Combaterea superstițiilor. Noțiunile juridice necesare cari să referă la orfani, văduvi, invalizi, la tutorat etc.

Menirea soroilor de ocrotire va fi una dintre cele mai frumoase, care există pentru o femeie. O va putea-o îndeplini numai atunci, când să va devota cu toată seriozitatea și dragostea muncii. Iar statul va ajuta acest nou ram al activității lui din toate puterile, văzând în munca viitoarelor surori de ocrotire și în organizațiunea întreagă acestui ram de ocrotire, primul mai eficace pas la înaintarea și îndestularea trupei și suferințele a poporului nostru până acum atât de sărman și neîngrijit.

Surorile vor fi crescute pe spesele statului, vor fi după absolvirea cursului funcționare de stat începând cu clasa a XI și cu posibilitatea de a avansa. Vor forma un corp special cu inspectoare și internate proprii și vor fi îngrijite și ajutate, ca să-și poată îndeplini lipsite de griji zilei și cu bucurie menirea lor frumoasă.

Considerând această menire și favorurile fixate, considerând faptul, ca instituțiunea nouă dă ocaziune femeilor române, a conlucra în cercul lor mai intim și mai universal de activitate pentru fericirea poporului, a înlocui mama îngrijitoare și conducătoare pentru acest popor orfan, sperăm că nu apelăm de geaba, ca celea mai bune, mai serioase și mai dornice de lucru să ne ajute în acțiunea noastră. Și numai atari persoane vom putea primi. Căci nu e vorba de o acțiune trecătoare pentru un ram anumit al igienei sociale, de un entuziasm efemer și dilettantism bătător la ochi, e vorba de cea mai serioasă încercare a statului pentru scutirea de griji a poporului, care va rămânea și să va desvolta la perfecțiune posibilă. Seriozității acestei intențiuni va corespunde și grija pentru surorile noastre de ocrotire.

(99) 1—1

Dr. Moldovan

Consiliul dirigent. Resortul: Agricultură și Comerț.

Nr. 2164/C.

(100) 1—1

Ordonanță

Pentru regularea circulației mărfurilor în conformitate cu trebuințele reale și imediate ale populației precum și pentru împiedicarea speculei neiertate și păgubitoare intereselor obștești, anulând totodată nota circulară Nr. 5 C.,

o r d o n ă m :

Export. 1. Peste granițele celor 26 comitate alipite Regatului Român prin hotărîrea adunării din Alba-Iulia se îngăduie numai exportul acelor mărfuri, cari vor avea permise de export.

2. În baza permiselor de export Resortul de Comunicație va elibera permisele de transport cu calea ferată, care însă nici decum nu înlocuiesc permisele de export.

Import. Permise de import se eliberează pentru orice marfă, dând precădere celor de prima necesitate.

Pentru mărfurile a căror circulație internă nu este legată de permis de cumpărare, nu se va cere permis de import, deci mărfurile cari nu se cuprind în cele 3 grupe se vor putea importa fără permis de import.

Observare. Atât la export cât și import pentru teritoriile nepreluate de Consiliul Dirigent se vor observa rânduilele hotărîte pentru teritoriile cari cad afară de granițele celor 26 comitate.

Circulația internă. 1. Negoțul de mărfuri în interiorul teritoriilor preluate de către Con-

siliul Dirigent este liber, afară de următorii articlii, pentru cari se cer permise de cumpărare libere de Resorturi, și anume se cere:

I. Permisul resortului finanțelor, pentru:

1. Aur. 2. Argint. 3. Spirt (alcool) și derivate. 4. Tutun, Arme și cartușe.

II. Permisul resortului de alimentație-comunicație, pentru:

1. Alimente (peste 10 kgr.). 2. Benzină. 3. Cocs. 4. Cărbuni de piatră. 5. Cărbuni de lemne. 6. Lemne de foc. 7. Nutrețuri cu vagonul. 8. Petrol. 9. Traverse (slipere). 10. Sare. 11. Zahăr.

III. Resortul agricultură și comerț, pentru:

1. Acide. 2. Ață (peste 12 mosorele). 3. Articole farmaceutice (1 kgr.) 4. Bumbac și produse din bumbac (5 kgr.) 5. Ferul brut și comercial peste 50 kgr. 6. Cauciucuri. 7. Celuloze. 8. Chibrite (peste 2 pachete). 9. Hârtie peste 5 kgr. 10. Lână peste 10 kgr. 11. Luminări peste 1 kgr. 12. Metale. 13. Pânzări peste 5 metri. 14. Pielărie peste 5 kgr. 15. Piei brute (tăbăcarii din localitatea unde au sediul pot cumpăra fără permis). 16. Piatră vântată. 17. Produse chimice. 18. Sodă caustică, cristal și amoniac. 19. Săpun peste 5 kgr. 20. Stofe peste 5 metri. 21. Sulfur. 22. Talpă peste 5 kgr. 23. Țiței. 24. Uleiuri minerale și vegetale (5 kgr.).

2. Chibrite, luminări, pielărie, piatră vântată, sodă, săpun, talpă, în cantități mici, pentru strictul necesar al familiei — întrucât se împart de autorități, fie direct fie prin negustori concredzuți — se pot transporta liber, dacă cumpărătorul poate justifica dreptul de cumpărare (notă, bon, factură).

3. În baza permiselor de cumpărare se va cere permis de transport de la Resortul Comunicației. Toate mărfurile și obiectele pentru care nu se cere permis de cumpărare (cele cari nu se cuprind în grupele I—III) pot fi transportate fie pe osie, fie cu trenul, fără permis de transport; permis de transport se va cere de la Resortul de Comunicație numai pentru astfel de transporturi, cari trec peste 5000 kgr.

4. Toate mărfurile cari nu sunt trecute în grupele I—III vor putea fi cumpărate și transportate fără permis de cumpărare.

5. Pentru stabilirea prețurilor se vor observa normele următoare:

a) Fabricanții și producătorii de orice soi de articole vor calcula peste prețurile de fabricare un beneficiu de la 10—20% după natura fabricatului raportat la vremurile normale, (adecă la mărfurile care se vindeau în timp normal cu câștig mai urcat, se calculează un câștig mai urcat, iar cari se vindeau cu câștig mai mic, se vor vinde cu câștig mai mic).

b) Comercianții profesionali vor vinde revânzătorilor cu un beneficiu de la 5—15% după mărimea comanda și natura mărfii; publicului consumator cu 10—30% după cum se raportează acest câștig cu venitele din vremurile normale.

Prețurile de vânzare sunt a se indica pe marfă.

6. Aceste norme sunt a se observa strict și de către meseriași și industriași întrucât privește plata pentru confecționările și lucrările cele ce le fac, ținându-se seamă de salariile ce pot să le plătească în raport cu cheltuielile de întreținere ale lucrătorilor.

7. Comerțul intermediar (lânczkereskedelem) rămâne strict oprit și orice speculă se pedepsește aspru.

Contravenții, amende. 1. Ceice vor contraveni acestei ordonanțe se vor pedepsi cu amendă în bani până la 100,000 cor. și închisoare până la 6 luni.

Afară de aceasta mărfurile de contravenție se vor confiscă în favorul statului.

În cazuri grave Consiliul Dirigent va putea hotărî și rechiziționarea întreprinderii (fabricelor).

2. Personalului care este vinovat de complicitate cu patronul, îi se va putea aplica pedeapsa citată cu închisoare.

3. Judecarea proceselor de contravențiuni aparține competenței forurilor administrative (pretor, căpitan de poliție), confiscarea mărfurilor însă se poate face în afară de organele administrative și de către delegații resorturilor îndreptățite a elibera permise.

Despre confiscări se va raporta resorturilor căror aparține eliberarea permiselor de cumpărare a mărfurilor confiscate.

4. **Publicul este invitat ca să denunțe toate cazurile de contravenție** (când s'ar ascunde mărfuri, s'ar cere prețuri prea mari, s'ar trece mărfuri peste graniță fără permis) organelor administrative locale (primărie, poliție, jandarmerie), sau direct Resortului Agricultură și Comerț, căci descoperind aceste cazuri, se va putea stărpi negoțul necinstit și populațiunea va ajunge la mărfuri cu prețuri mai scăzute.

5. Organele administrative precum și particularii cari vor descoperi contravențiile vor beneficia de un premiu de 50% din valoarea mărfurilor confiscate.

Invităm toate organele administrative, polițienești precum și armata, să controleze respectarea acestei ordonanțe, anunțând contravențiile descoperite.

Sibiu, la 29 Martie 1919.

Dr. Aurel Vlad, Dr. Victor Bontescu,
Șeful Resort. Finanțe. Șeful Resort. Agric. și Comerț.

Dr. Romul Boilă,

Șeful Resortului Comunicație și Alimentație.

Nr. 111/1919.

(95) 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a Tichindeal, protopresbiteratul Agnietei, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima lui publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele sânt cele statuite în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Cererile de concurs, înzestrate cu documentele necesare, să se înainteze subscrisului în termenul sus indicat.

Concurenții, după prealabila încuviințare a protopresbiterului, să se prezenteze în vre-o Duminică sau sărbătoare în biserica din parohie spre a cânta și predica, eventual a și celebra.

Agnita, la 11/24 Martie 1919.

În înțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Nr. 131/1919.

(96) 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de clasa I. Zlatna, protopresbiteratul Abrudului, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sânt cele fasonate în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral, iar concurenții — pe lângă observarea dispozițiilor reglementare — se vor prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare la biserică, spre a cânta, cuvânta, eventual a celebra.

Abrud, 27 Februar 1919.

Oficiul protopresbiteral al Abrudului, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

În editura comisiunei administrative a tipografiei arhidiecezane a apărut :

Istoria bisericească

a românilor ardeleni

de

Dr. Ioan Lupaș

protopop al Săliștei, membru al acad. rom.

Aprobată de P. V. Consistor Arhidiecezan gr.-or. român din Sibiu, prin deciziunea din 6 Martie 1918 Nr. 1785 Bis.

Se află de vânzare la Librăria arhidiecezană cu 10 coroane plus portpostal recomandat 1 cor.